

УДК 351.862

DOI: 10.31732/2663-2209-2022-66-87-95

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМИ ПРОЕКТАМИ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

**Андрієнко М.В.¹, Гаман П.І.², Калиненко Л.В.³, Овчаренко Б.О.⁴,
Гордєєв П.М.⁵**

¹ д.н.держ.упр., професор, полковник служби цивільного захисту, начальник науково-дослідного центру цивільного захисту, Інститут державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту, м. Київ, Україна, e-mail: andnv@ukr.net, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9222-4831>

² д.н.держ.упр., професор, начальник відділу заходів захисту, Інститут державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту, м. Київ, Україна, e-mail: petro185@ukr.net, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3239-8936>

³ старший науковий співробітник, Інститут державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту, м. Київ, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2507-4183>

⁴ науковий співробітник відділу заходів захисту, науково-дослідного центру цивільного захисту, Інститут державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту, e-mail: ovcharenkob@undicz.dsns.gov.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8713-4700>

⁵ науковий співробітник сектору техногенної безпеки науково-дослідного центру цивільного захисту, Інститут державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту, e-mail: gordeevpavel19@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0240-6683>

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF THE STATE MANAGEMENT MECHANISM OF SOCIAL PROJECTS IN THE FIELD OF CIVIL PROTECTION

**Andriienko Mykola¹, Haman Petro², Kalynenko Liudmyla³, Ovcharenko Bohdan⁴,
Hordieiev Pavlo⁵**

¹ Doctor of science (Public administration), professor, colonel of the civil defense service, head of the civil defense research center, Institute of Public Administration and Research in Civil Protection, Kyiv, Ukraine, e-mail: andnv@ukr.net, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9222-4831>

² Doctor of science (Public administration), professor, head of the protection measures department, Institute of Public Administration and Research in Civil Protection, Kyiv, Ukraine, e-mail: petro185@ukr.net, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3239-8936>

³ Senior Research Fellow, Institute of Public Administration and Research in Civil Protection, Kyiv, Ukraine, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2507-4183>

⁴ Researcher of the Department of Protection Measures, Scientific Research Center of Civil Protection, Institute of Public Administration and Research in Civil Protection, Kyiv, Ukraine, e-mail: ovcharenkob@undicz.dsns.gov.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8713-4700>

⁵ researcher of the man-made security sector of the scientific research center of civil protection, Institute of Public Administration and Research in Civil Protection, Kyiv, Ukraine, e-mail: gordeevpavel19@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0240-6683>

Анотація. Глибокі суспільні перетворення, що останнім часом відбуваються в Україні, супроводжуються значними інституціональними змінами в системі публічного управління та його складовій – державне регулювання, зокрема в сфері цивільного захисту населення та території. Сучасні механізми державного управління цивільним захистом, мають бути орієнтовані на стимулювання антикризового розвитку з метою забезпечення суспільних потреб, посилення ділової активності населення, забезпечення необхідного рівня соціального захисту та рівня життя населення, збереження культурної й природної спадщини. Проблема впливу різних негативних чинників, зокрема й ризиків, завжди актуальна в управлінні проектами. Практика управління проектами та програмами свідчить про те, що управління невизначеністю як частиною реального світу – це обов'язкова функція проектного менеджера, оскільки в умовах невизначеності проекти завжди мають фактичні додаткові втрати часу, фінансів, якості порівняно з плановими. Сучасний стан політичного, економічного, законодавчого середовища проектів та програм, що реалізуються на базі вітчизняних підприємств, організацій, компаній у різних сферах, мінливий, нестабільний, турбулентний. Високий рівень

невизначеності як внутрішнього, так і зовнішнього середовищ проектів призводить до того, що керівник проекту повинен управляти ним в умовах високих ризиків, постійних змін, оперативно вирішувати проблеми у проекті, управляти конфліктами, боротися зі стресами, і навіть інколи вирішувати кризові ситуації у проекті. Головною метою цієї роботи є дослідження теоретико-методичних засад механізму державного управління соціальними проектами у сфері цивільного захисту. У статті досліджено історію становлення та розвитку соціального проектування, теоретичні та практичні підходи до його використання в державному управлінні у сфері цивільного захисту. Узагальнено існуючу класифікацію соціальних проектів. Оцінено особливості об'єкта проектування як соціальної системи. Визначено основні проблеми соціального проектування в державному управлінні соціальними проектами у сфері цивільного захисту.

Ключові слова: механізм; цивільний захист; соціальне проектування; соціальне управління; матеріальні ресурси; пілотування.

Формули: 0; рис.: 2; табл.: 2; бібл.: 15

Annotation. Deep social transformations taking place in Ukraine recently are accompanied by significant institutional changes in the system of public administration and its component - state regulation, in particular in the field of civil protection of the population and territories. Modern mechanisms of state management of civil protection should be oriented towards stimulating anti-crisis development in order to meet public needs, increase business activity of the population, ensure the necessary level of social protection and standard of living of the population, and preserve cultural and natural heritage. The problem of the influence of various negative factors, including risks, is always relevant in project management. The practice of project and program management shows that managing uncertainty as part of the real world is a mandatory function of a project manager, because in conditions of uncertainty, projects always have actual additional losses of time, finances, and quality compared to the planned ones. The current state of the political, economic, and legislative environment of projects and programs implemented on the basis of domestic enterprises, organizations, and companies in various fields is changeable, unstable, and turbulent. The high level of uncertainty of both internal and external environments of projects leads to the fact that the project manager must manage it in conditions of high risks, constant changes, promptly solve problems in the project, manage conflicts, fight stress, and even sometimes solve crisis situations in the project. The main goal of this work is to study the theoretical and methodological foundations of the mechanism of state management of social projects in the field of civil protection. The article examines the history of the formation and development of social design, theoretical and practical approaches to its use in public administration in the field of civil protection. The existing classification of social projects is summarized. The peculiarities of the design object as a social system are evaluated. The main problems of social design in the state management of social projects in the field of civil protection are identified.

Key words: mechanism; civil protection; social design; social management; material resources; piloting

Formulas: 0; fig.: 2; tabl.: 2; bibl.: 15

Постановка проблеми. Стабільний стан будь-якого суспільства залежить від дієвості та ефективності державного управління, тому, на думку багатьох науковців, у XXI столітті на перший план виходить саме його ефективність та адаптованість до реалій сьогодення. Особливої актуальності це питання набуває у тих сферах, від ефективного і злагодженого функціонування яких залежать безпека, життя і здоров'я населення. До них слід віднести і сферу цивільного захисту. Нові виклики та загрози техногенного і природного характеру, курс України на європейську інтеграцію зумовлюють необхідність вдосконалення та подальшого розвитку національної системи реагування на надзвичайні ситуації, як складової національної безпеки України. Безпрецедентна соціальна диференціація, масове поширення бідності, спроба

перекласти тягар кризових явищ на плечі пересічних громадян, зниження рівня якості їхнього життя – результат соціальної безвідповідальності держави і бізнесу, громадянського суспільства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що проблема державного управління соціальними проектами у сфері цивільного захисту вивчають вітчизняні та зарубіжні науковці серед яких С. Андреев, В. Богданович, О. Власюк, Ю. Глуховенко, В. Косевцов, А. Кошкін, О. Максимчук, В. Предборський, Р. Приходько, В. Садковий, А. Серант, В. Федорчак, Ф. Котлера, В. Дмитрієва, А. Харламову, О. Лазоренко, Р. Колишка, О. Головінова, С. Сеті, М. Шварц, А. Керролл, В. Фредерік, Ю. Благоев та ін.

Однак чимало питань стосовно визначення змісту та складових механізму

державного управління системою цивільного захисту залишаються недостатньо дослідженими.

Формулювання цілей статті.

Головною метою цієї роботи є дослідження теоретико-методичних засад механізму державного управління соціальними проектами у сфері цивільного захисту.

Викладення основного матеріалу дослідження. Дивлячись на історію становлення соціального проектування, деякі науковці стверджують, що воно з'явилося ще за античних часів, хтось стверджує, що тільки з 70-х років ХХ ст. Проектні елементи зустрічаються у діяльності видатних діячів з давніх часів. Але саме поняття соціального проектування ввійшло в сучасну науку не так давно.

Соціальне проектування – це специфічна діяльність, пов'язана з науково-обґрунтованим визначенням варіантів розвитку нових соціальних процесів і явищ та з цілеспрямованою докорінною зміною конкретних соціальних інститутів. Застосування проектування, зокрема, під час вирішення конкретних управлінських

проблем. Виникають нові проекти – екологічні, інженерно-психологічні. Таким чином, проектування – це форма випереджального відображення дійсності, передбачення ролі та місця об'єкта, явища чи процесу в майбутній картині соціального розвитку за допомогою специфічних методів [1].

Починаючи з 20-30 рр. минулого століття, була започаткована ідеологія проектування, в рамках якої було поставлено завдання проектування нових суспільних відносин, соціальної культури, нового мислення людини, що сьогодні і відносять до соціальної діяльності.

Соціальне проектування ХХ ст. розвивалось поступово, а саме – еволюція поняття соціального проектування пройшла шлях від проектування як діяльності виготовлення (техніка, інженерія, архітектура) до традиційного проектування (дизайн, містобудування), далі до прогностичної проектної структури діяльності (соціальний прогноз, конструювання, планування), і як останній етап – нетрадиційне проектування, що отримало назву соціального (рис. 1).

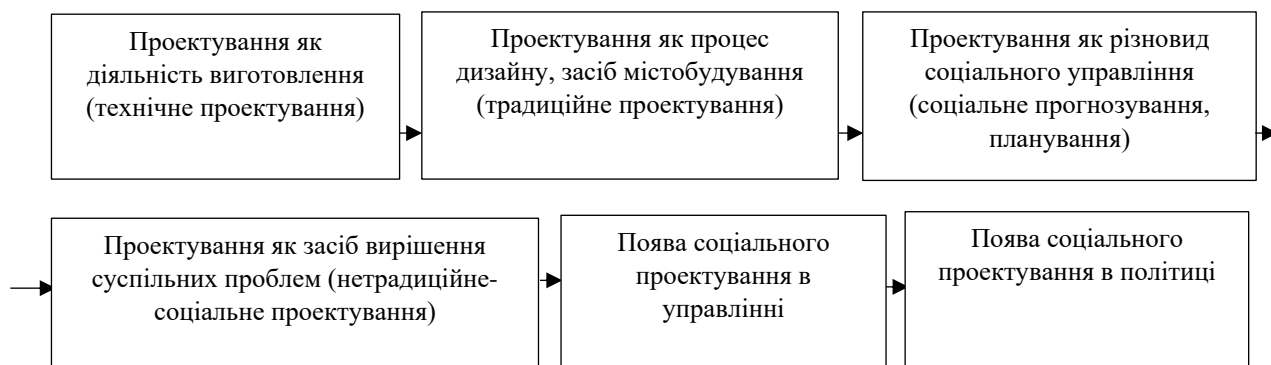

Рис. 1. Розвиток соціального проектування

Джерело: складено автором на основі [2]

По суті соціальне проектування відокремлюється від технічного і в процесі розвитку вбирає в себе риси та властивості прогнозування, конструювання, планування. Історія становлення соціального проектування в цей період почалась з розвитку архітектури. В 20-30-х рр. ХХ ст. в архітектурі та машинобудуванні, інженерії починають використовуватися методи проектування. Але це призводить поки що до

проектування та появи не нових суспільних відносин, а до створення нових заводів, будинків комун, клубів, палаців культури. Тобто соціальне проектування набуває суто технічного характеру. Для цього періоду характерна поява поняття «проект» в науковій літературі [3].

З'являється воно у розумінні «суспільний проект», «проект суспільного устрою», «технічний проект». Формування проектування відбувається в рамках

інженерної діяльності. Це пов'язано з необхідністю передачі графічного зображення інженером на виробництво. Знову ж таки відслідковується суто технічні властивості соціального проектування того часу. В той час частіше зустрічається поняття соціальної інженерії. З середини ХХ ст. відбувається технічна революція, яка дає новий поштовху для розвитку соціального проектування. В цей період соціальна інженерія починає спиратися на соціальні знання. У зв'язку з цим починається розвиватися така сфера, як проектування факторів впливу на соціальні процеси. Але все ж таки соціальне проектування направлено не на створення нових відносин, а на усунення конфліктів на виробництві. Крім того, проектування починає використовуватися в процесі дизайну та містобудування. У кінці 60-х рр. питання соціального проектування та його розуміння набуває іншого характеру. Мова йде вже не про архітектурне, інженерне, містобудівне проектування, а про соціальну діяльність, соціальний інститут. З'являється розуміння того, що ігнорування соціальних аспектів розвитку буде мати негативні наслідки для суспільства, тому інтерес до соціального проектування збільшується [4-5].

Таким чином, відбувається зближення самого проектування та управління. Цей період характерний поширенням таких понять як соціальне планування, конструювання та проектування соціальних структур, інститутів, явищ, процесів, об'єктів, соціальне прогнозування. В той момент розвитку соціального проектування частіше в науковій літературі зустрічалося поняття соціального конструювання, під яким розумілася діяльність, направлена на перспективу соціологічного аналізу з позицій багатоваріантності, альтернативності, проєктивності соціальних моделей.

Основоположниками концепції соціального конструювання є Волянський П. Б. на його думку основною метою соціального конструювання було на той час виявлення шляхів, за допомогою яких

населення бере участь у створенні соціальної реальності. Тобто соціальне конструювання того часу представлено динамічним процесом, що знаходиться у постійному розвитку, реальність, що постійно відтворюється індивідами під впливом знань про неї. Тут простежується елемент управління. Необхідність залучення громадян до вирішення певних суспільних питань породжує необхідність створення нових інструментів взаємодії населення з владою, одним з яких і стало соціальне конструювання, що дало поштовх до розвитку саме соціального проектування взагалі та в управлінні зокрема. З подальшим розвитком у 70-х рр. ХХ ст. актуальні проблеми соціального характеру набувають все більшої уваги в наукових колах [6].

Соціальне проектування починає з'являтися у всіх сферах життєдіяльності. Даний період розвитку характеризується виокремленням соціального проектування в окремий вид діяльності. Великий внесок у розвиток даного поняття на цьому етапі робить Лещенко О. Я., який є основоположником теорії соціального проектування. Він висвітлює його як розробку науково-обґрунтованої моделі раціональних характеристик конкретних соціальних організацій чи їх станів в контексті вирішення певних соціальних задач. В результаті чого соціальне проектування починає розумітися як універсальний та самостійний вид діяльності, що направлена на створення соціальних об'єктів, процесів, явищ, стає сполучною ланкою між виробником соціальних благ та споживачем [7].

Великий внесок в 70-80 рр. робить Бондаренко О., яка стає основоположником низки підходів до соціального проектування: об'єктно-орієнтований, суб'єктно-орієнтований, проблемно-орієнтований. Об'єктно-орієнтований підхід визначає, що соціальне проектування має на меті створення прообразу майбутнього об'єкту або модернізацію вже існуючого, і тут є дуже важливим, що проектуватися можуть не тільки будівлі, підприємства, виробництва,

як в попередні періоди, а й соціальні зв'язки, відносини, соціальна сфера в цілому. Тобто акцент робиться в першу чергу на об'єкті проектування [8].

За суб'єктно-орієнтованим підходом соціальне проектування роздивляється як розробка проекту індивідом, який представляє інтереси певної групи людей, верств населення, соціальних прошарків. Проектувальник в процесі проектування реалізує не тільки свій інтерес, а й дивиться на світ очима соціальної групи, чиї інтереси він реалізує.

Головний сенс даного підходу полягає в тому, що населення є не тільки об'єктом проектування, а й саме повинно приймати участь у процесі проектування. Він виник пізніше, ніж попередні підходи, і у його центрі стоїть направлення на усунення соціальних проблем шляхом вироблення можливих варіантів їх вирішення з урахуванням проведених досліджень та наявних ресурсів. Основою даного підходу є соціальне прогнозування, тому даний підхід представляє концепцію прогнозного соціального проектування.

В кінці 80-х рр. на початку 90-х рр. все більше уваги починає приділятися соціальним аспектам. В цей період людина стає основним елементом соціального розвитку, тобто відбувається зміна об'єкту проектування, що сприяє розвитку саме соціального.

Однією з самих перспективних теорій того часу становиться концепція соціокультурного соціального проектування, яка ще в 80-х рр. була запропонована Семенченко А. І. даній концепції соціальне проектування роздивлялося як діяльність, що направлена на розвиток соціальної спільності [9].

Тут соціальне проектування починає сприйматися як технологія, що направлена на створення варіантів рішень соціальних проблем. Підхід до соціального проектування змінюється, акцент робиться на тому, що воно є сценарною, багатоваріантною, адаптивною до зовнішніх змін, прогнозною дією, що надає можливість обрати найбільш оптимальний

варіант розвитку подій та вирішення того чи іншого завдання.

В кінці XX ст. соціальне проектування починається з'являтися в управлінні і використовуватись більш широко. За думкою Дрідзе Т.М., використання соціального проектування дозволить запобігти прийняттю та реалізації управлінських рішень, що матимуть негативний вплив на соціальне середовище, на якість та рівень життя населення [10].

Тобто, на цьому етапі приходиться розуміння того, що соціальне проектування є технологією, що дозволяє в процесі управління обрати найкращий шлях розвитку подій, врахувати всі події, процеси, що можуть мати культурний, політичний, економічний, соціальний вплив на суспільство, що дозволяє передбачити та виключити можливі ризики в процесі прийняття управлінських рішень.

На наступному етапі свого розвитку соціальне проектування починає позиціонуватися як важливий феномен не тільки управління, а й політики. Методологія соціального проектування привертає увагу в контексті розробки політичних програм, державних документів, підготовці та реалізації реформ та прийнятті політичних рішень. Як результат – соціальне проектування починає роздивлятися як прогностична функція управління. Крім того, виступає як технологія прийняття цих рішень, як важливий елемент циклу управління, забезпечує реалізацію його головних функцій та досягнення цілей (рис. 2).

Специфікою проектування є можливість ґрунтувати дослідження на приблизних підрахунках без обмеження в часу. Проектування є також циклом управління, що забезпечує реалізацію його інших функцій. На відмінно від планування, проектування менше впливає на реалізацію інших функцій, оскільки припускає наявність безлічі альтернатив рішень з огляду на наявні ресурси. Серед вимог, необхідних для підготовки проекту, слід виокремити такі:

- орієнтація на досягнення конкретного результату, з урахуванням

головних питань (принцип мінімальних зобов'язань);

- концентрація уваги на основній меті;

- урахування можливості невдалого експерименту з перевірки ідей;

- оригінальність.

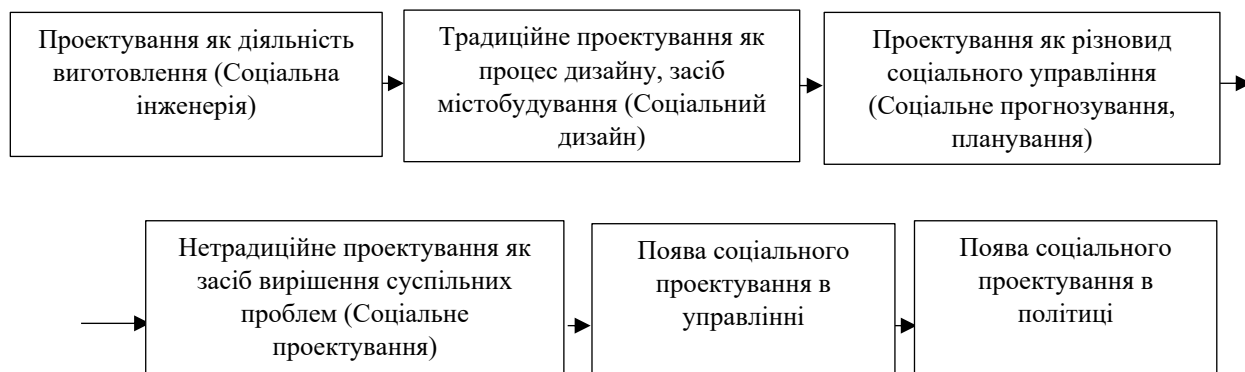

Рис. 2. Розвиток соціального проектування

Джерело: складено автором на основі [11]

Проектування – відповідальний етап соціального управління, що вимагає знання законів суспільного розвитку. У межах проектування соціальної інфраструктури й інфраструктурної сфери забезпечити її покликані технології соціального проектування. Причому велика роль тут відведена саме ціннісному самовизначенню суспільства та відповідно, створенню особистих життєвих цінностей і стратегій [12].

В наш час соціальне проектування знаходиться на активній стадії формування. Так, сьогодні інженерна діяльність та проектування міняються місцями, включаючи до себе не тільки виробництво, але й усі сфери соціальної практики. Необхідність використання соціального проектування існує в багатьох сферах життєдіяльності, зокрема, як вже було зазначено, у сфері державного управління.

У структурі соціального проекту виділяються суб'єкт і об'єкт проектування. Суб'єктом можуть виступати окремі

індивіди, групи людей, організації різного ступеня складності, соціальні інститути тощо. Суб'єкт - це носій управлінської діяльності. Його основні характеристики - соціальна активність, включеність у процес проектної діяльності. Об'єктом є системи, процеси організації соціальних зв'язків, взаємодій, включених в проектну діяльність, що піддаються впливам суб'єктів проектування і виступаючи підставою для цього впливу.

Соціальний проект може існувати у двох основних формах, як:

- самодостатня одиниця, покликана модифікувати існуючий стан об'єкта, локалізованого за часом і простором;
- частина соціальної програми, що складається з безлічі підпроектів, яка може не мати кінцевих термінів завершення.

При здійсненні проектної діяльності необхідно враховувати особливості об'єкта проектування як соціальної системи (табл. 1).

Таблиця 1

Особливості об'єкта проектування як соціальної системи

Наявність високого рівня саморегулювання	Нелінійність й багатовекторність розвитку	Неповна спостереженість процесів функціонування об'єкта
Еволюція об'єкта незалежно від суб'єкта проектування	Об'єкт проектування	Суперечливість соціального об'єкта
Неможливість участі всіх факторів, які впливають на функціонування об'єкта	Суб'єктивізм в розробці проекту	Полярність думок на перспективі розвитку об'єкта

Джерело: [13]

Дієвість соціального проектування залежить як від його методів, так і від урахування в ньому економічних проблем та екологічних вимог регіону, майбутніх змін у техніці й технології тощо. В основі соціального управління, на думку Ф. Енгельса, лежить необхідність навчитися виявляти «непрямі», більш віддалені в часі суспільні наслідки людської діяльності, а отже, отримувати «можливість підпорядковувати людському опануванню і регулюванню також і ці наслідки».

Ще К. Маркс указував на особливості дій людини, порівнюючи з діями бджоли. На відміну від останньої, перш ніж щось зробити, людина обмірковує свої дії, порівнює кілька варіантів виконання і, вибравши найліпший, складатиме остаточний проект.

Проектуванням охоплено всі сфери життєдіяльності людини і суспільства. Воно тісно взаємодіє з усіма функціями управління і як форма розробки та прийняття рішення є важливим елементом циклу управління, що забезпечує реалізацію інших його функцій. У

конкретній формі проектування - вираз прогностичної функції управління. Воно є попереднім відтворенням дійсності, створюючи за допомогою специфічних методів прототип передбачуваного об'єкта, явища чи процесу [14].

Проектування застосовується як для розробки різних варіантів розв'язання нових соціальних проблем, так і для складання соціальних планів та програм з регулювання видозмінених, хоч і вже відомих, соціальних процесів та явищ.

Соціальні проекти володіють різним ступенем значущості для суспільства в цілому, спільноти або окремих груп. При цьому соціальний проект, так чи інакше, перетворює частина соціальної дійсності, переводить її в якісно новий стан.

Соціальні проекти можуть бути класифіковані за різними ознаками. Розглянемо три основні класифікаційні групи: специфіка організації проекту, особливості суб'єкта і об'єкта проектування (табл. 2).

Таблиця 2

Класифікація соціальних проектів

№	Ознака відмінності	Типи проектів
Група 1. Специфіка організації проекту		
1	Характер проєктованих змін	Інноваційні проекти. Підтримуючі проекти
2	Особливості фінансування	Інвестиційні проекти. Спонсорські проекти. Кредитні проекти. Бюджетні проекти. Благодійні проекти
3	Масштаб проекту	Мікропроекти проекти. Малі проекти. Мегапроекти проекти
Група 2. Особливості об'єкта проектування		
1	По спрямованості діяльності	Освітні проекти. Науково-технічні проекти. Культурні проекти. Політичні проекти і т.д.
2	Цілі проектування	Організаційні проекти. Тимчасові проекти. Просторові проекти. Структурно-функціональні проекти
Група 3. Особливості суб'єкта проектування		
1	Джерело соціального проекту	Індивід. Група індивідів. Організація та ін.
2	Ставлення суб'єкта соціального проектування до об'єкта проектування	Суб'єкт максимально враховує специфіку об'єкта, прагне зберегти його унікальність (Соціальні проекти (і програми) історико-культурного спрямування). Суб'єкт орієнтований на своє знання, прагне перетворити об'єкт у відповідності зі своїми установками
3	Мета суб'єкта проектування	Проекти, спрямовані на вирішення проблеми якоїсь соціальної спільноти. Проекти, спрямовані на вирішення завдань суб'єкта прогнозування. Престиж-проекти. Цільова установка престиж-проектів заснована на феномені престижного споживання Псевдопроекти. Покликані приховати реальні цілі суб'єкта проектування

Джерело: складено автором на основі [15]

Соціальні проекти займають особливе місце в системі управління компанією. Обсяг і характер соціальних проектів наочно демонструє рівень розвитку соціальної відповідальності компанії.

Ініціаторами участі компанії в соціальних проектах можуть бути: окремі працівники (індивідуальна ініціатива); спеціалізовані підрозділи (наприклад, PR-служба), в чий функціональні обов'язки входить генерація ідей; керівники і власники компанії; партнери по бізнесу; органи державної влади, стимулюючі участь компанії в соціальному житті суспільства.

Соціальні проекти володіють різним ступенем значущості для суспільства в цілому, спільноти або окремих груп. При цьому соціальний проект, так чи інакше, перетворює частина соціальної дійсності, переводить її в якісно новий стан.

Крім того, реалізація соціальних проектів дає підприємствам наступні вигоди:

- економічні. Соціальний проект може приносити прибуток;
- тактичні. Освітлення проекту ЗМІ буде значно дешевше, ніж пряма реклама на телебаченні, радіо, в пресі;
- стратегічні. Компанія формує імідж соціально відповідального бізнесу, готового вирішувати чужі проблеми.

Висновки. Таким чином, соціальний проект — це сконструйоване ініціатором проекту соціальне нововведення, метою якого є створення, модернізація або підтримання в середовищі, що змінюється, матеріальної або духовної цінності. Це нововведення мусить мати просторово-часові кордони, а його вплив на людей визнаватися позитивним за соціальним значенням.

Соціальне проектування в державному управлінні з'являється саме у розрізі підготовки та реалізації державно-управлінських рішень, підготовки та впровадженні державних реформ, створення соціальних та державних програм, стратегій, концепцій, нормативно-правових актів, які направлені на підвищення показників рівня життя в

країні. Необхідність швидкої реакції, гнучкості та адаптивності до зовнішніх змін органів державного управління, а також безпосередньо самих державних службовців вимагає використання нових методів в їх діяльності, в результаті чого з'являється соціальне проектування в управлінні, що дозволяє досягти ефективності та результативності в процесі управлінської діяльності. Проекти надають можливість апробації (пілотування) ідей, пошуку та концентрації відповідних ресурсів. Проект соціальної роботи інколи розуміють як інтегровану систему, що складається зі: сформульованих проектних цілей; створених для цих цілей соціальних установ, фізичних об'єктів, систем соціального захисту; розроблених та затверджених відповідних документів - програм, планів, кошторисів, розрахунків тощо; розрахованих матеріальних ресурсів - матеріальних, фінансових, трудових.

Література:

1. Колосок А. Зарубіжний досвід соціальної відповідальності бізнесу та перспективи його застосування в Україні. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки*. 2015. № 1. С. 15–19.
2. Затеїщикова О. О. Етапи формування стратегії соціальної відповідальності бізнесу. *Бізнес Інформ*. 2014. № 2. С. 200-205.
3. Лапін В. М. Безпека життєдіяльності людини: навчальний посібник. Львів : Львівський банківський коледж, 1998. 192 с.
4. Доманський В. А. Державне управління пожежною безпекою України (організаційно-правовий аналіз за матеріалами діяльності Державного департаменту пожежної безпеки): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Київ, 2004. 204 с.
5. Коваль Я.С. Форми реалізації партнерських відносин бізнесу і влади в умовах розвитку ринкової економіки. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2021. №3(63). С. 80-87. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2021-63-80-87>.
6. Волянський П. Б. Організація державного управління при загрозі виникнення та ліквідації надзвичайних ситуацій державного і територіального рівнів. *Економіка та держава*. 2014. № 8. С. 96–99.
7. Лещенко О. Я. Вплив сучасних воєнно-політичних конфліктів на проблематику цивільного захисту: досвід Сирії та України. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Філософія. Соціологія. Політологія*. 2016. № 5. С. 67-80.

8. Бондаренко О. Структурно-функціональна модель корпоративної культури. *Грані : науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах*. 2012. № 6. С. 101–105.

9. Семенченко А.І. Стратегічне планування у сфері державного управління національною безпекою: автореф. дис. доктора наук з держ. упр.: спец. 25.00.02 «Механізми державного управління»/ Київ, 2008. 36 с.

10. Фірсова С. Соціальна відповідальність бізнесу в Україні: маркетинговий аспект. *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Економіка*. 2011. URL : http://papers.univ.kiev.ua/ekonomika/articles/Business_Social_Responsibility_in_Ukraine_the_Marketing_Aspect_14009.pdf.

11. Антошко Т. Р., Круш П. В., Тюленєва Ю. В. Впровадження корпоративної соціальної відповідальності на промислових підприємствах : монографія. Київ : Нац. техн. ун-т України «Київ. політехн. ін-т», 2013. 275 с.

12. Костенко В. Модернізація державної системи цивільного захисту в контексті європейської інтеграції України. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2013. Вип. 4(19). С. 111.

13. Шаповал В. М. Соціальна відповідальність бізнесу в структурі управління економікою : монографія. Дніпро : ДВНЗ «Нац. гірн. ун-т», 2011. 356 с.

14. Лазаренко О., Колишко Р. Посібник з КСВ. Базова інформація з корпоративної соціальної відповідальності : навч. пос. Київ : Енергія, 2008. 96 с.

15. Жукова Л. А. Державне управління у сфері цивільного захисту в Україні: функціонально-структурний аспект: дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / Київ, 2007. 212 с.

References:

1. Kolosok, A. (2015), "Foreign experience of social responsibility of business and prospects of its application in Ukraine", *Ekonomichnyi chasopys Shkhidnoievropeiskoho natsionalnoho universytetu im. Lesi Ukrainky*, № 1, pp. 15–19.

2. Zatieishchykova, O. O. (2014), "Stages of forming a business social responsibility strategy", *Biznes Inform*, № 2, pp. 200-205.

3. Lapin, V. M. (1998), *Bezpeka zhyttiediialnosti liudyny* [Safety of human activity], Lvivskyi bankivskiyi koledzh, Lviv, Ukraine, 192 p.

4. Domanskyi, V. A. (2004), "State Fire Safety Administration of Ukraine (organizational and legal analysis based on the materials of the State Department of Fire Safety)", abstract of PhD, dissertation, law, 12.00.07, Kyiv, Ukraine, 204 p.

5. Koval, Ya. (2021), "Forms of implementation of business and government partnership relations in the

conditions of market economy development", *Vcheni zapysky Universytetu «KROK»*, №3(63), pp. 80-87. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2021-63-80-87>.

6. Volianskyi, P. B. (2014), "The organization of state administration in the event of the threat of emergence and liquidation of emergency situations at the state and territorial levels", *Ekonomika ta derzhava*, № 8, pp. 96–99.

7. Leshchenko, O. Ya. (2016), "The impact of modern military and political conflicts on the issue of civil protection: the experience of Syria and Ukraine", *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu. Seriia: Filosofiia. Sotsiologhiia. Politologhiia*, № 5, pp. 67-80.

8. Bondarenko, O. (2012), "Structural and functional model of corporate culture", *Hrani : nauково-teoretychnyi i hromadsko-politychnyi almanakh*, № 6, pp. 101–105.

9. Semenchenko, A. I. (2008), "Strategic planning in the field of state management of national security", thesis public administration, Kyiv, Ukraine, 36 p.

10. Firsova, S. (2011), "Social responsibility of business in Ukraine: marketing aspect", *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu im. Tarasa Shevchenka. Seriia: Ekonomika*, retrieved from : http://papers.univ.kiev.ua/ekonomika/articles/Business_Social_Responsibility_in_Ukraine_the_Marketing_Aspect_14009.pdf.

11. Antoshko, T. R. Krush, P. V. and Tiulenieva, Yu. V. (2013), *Vprovadzhenia korporatyvnoi sotsialnoi vidpovidalnosti na promyslovykh pidpriemstvakh* [Implementation of corporate social responsibility at industrial enterprises], Nats. tekhn. un-t Ukrainy «Kyiv. politekhn. in-t», Kyiv, Ukraine, 275 p.

12. Kostenko, V. (2013), "Modernization of the state system of civil protection in the context of the European integration of Ukraine", *Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannia*, vol. 4(19), pp. 111.

13. Shapoval, V. M. (2011), *Sotsialna vidpovidalnist biznesu v strukturі upravlinnia ekonomikoju* [Social responsibility of business in the structure of economic management], DVNZ «Nats. hirn. un-t», Dnipro, Ukraine, 356 p.

14. Lazarenko, O. and Kolyshko, R. (2008), *Posibnyk z KSV. Bazova informatsiia z korporatyvnoi sotsialnoi vidpovidalnost* [Handbook on CSR. Basic information on corporate social responsibility], 96 p.

15. Zhukova, L. A. (2007), "State administration in the field of civil protection in Ukraine: functional and structural aspect", abstract of PhD, dissertation, public administration, Kyiv, Ukraine, 212 p.

Стаття надійшла до редакції 13.05.2022 р.